Nr^ie 258.

PONIEDZIAŁEK.

KRAKOW

DNIA 24 PAŹDZIERNIKA 1831 r.

Goniec wychodzi codziennie oprócz swiat uroczystych o godzinie 8 rano regularnie, w Drukarni St. GIESZKOWSKIEGO

PRENUMERATA:

Kwartalna . . . . zlp: 10.
Miesięczna . . . . — 4.
Numer pojedynczy . gr: 10.

Goniec Krakowski,

DZIENNIK POLITYCZNY, HISTORYCZNY I LITERACKI

Warszawa 18 *Października.*

— Od tygodnia w Warszawie wiele osób dostało febry.

— Wczoray znowu pokazała się Łuna około godziny 6tey wieczorem, rozszerzyła się obszerniey niż przed dwoma tygodniami, lecz trwała krócey; wieczór był tak parny jak wśród lata. Dziś rano o godzinie 4tey także się pokazała.

— Według listu odebranego w tych dniach z Petersburga, Jenerał-Adjutant J. C. K Mości, Wojewoda Hrabia Krasiński, za 3 tygodnie ma wrócić do Warszawy.

— Poczta Piotrkowska od dziś, odchodzić będzie.

— Jeneralny Konsul Królewsko - Pruski Szmit przybył do Warszawy.

— D. 26 z. m. zwłoki Feldmarszałka Hr; Dybicza Zabalkańskiego zostały pochowane w Wołchowsku, z obrzędem i honorami jego dostojeństwu i zasługom należnemi.

— We Lwowie umarło na cholerę osób 2621.

Biblioteka Banku uprasza wszystkie osoby mające u siebie Książki Bankowe, aby je raczyły zwrócić lub zamienić.

Włodzi. Lubecki.

Jenerał jazdy Hrabia Witt Gubernator M. S. Warszawy. Doniesionem mi zostało i sam naocznie przekonałem się, że Urzędnicy zdrowia, którzy zostawali w służbie w czasie rewolucyi dają się widzieć po ulicach ze znakami do Officerskich zbliżonemi, Gdy znaki takowe nie były przepisane w woysku Polskiem, przez N. Cesarza Jmci i Króla, zaleconym im zostaje zdjąć takowe natychmiast i nadal onych nieużywać. Co się tycze Urzędników zdrowia rodem z zagranicy, którzy w tymże czasie weszli do służby, w woysku Powstańców, ci ulegając powyższemu przepisowi, mają się stawić każdy u Konsula swego narodu, końcem dopełnienia formalności potrzebnych dla zyskania paszportu na powrót do swego kraju.

— W Dreznie znowu mówią o kongressie. —

— Szczególnieysze zdarzenie było w Antwerpii; Xże Oranii i brat jego Xiąże Fryderyk opuściwszy cytadellę wsiedli na sta

tek parowy i płynęli blisko miasta, maytkowie na widok ukochanych królowiczów wydawali radosne okrzyki, w teyże chwili Król Leopold przybywszy do Antwerpii ukazał się na podwalu, lud powitał go także radosnemi okrzykami. Ujrzeli się zdaleka dway dostoyni przeciwnicy, a okrzyki trwały z obu stron.

— We Francyi pomnożono żandarmów.

— W Paryżu od 1go b. m. gwardyą narodową na wszystkich głównych strażach zluzowało woysko liniowe.

— Rozgłoszono, że P. Sebastyani opuścił ministeryum, lecz dzienniki ministeryalne doniosły, że ta wieść jest fałszywą.

— Gdy cholera w krajach niemieckich należących do N. króla Pruskiego postępuje coraz daley, przeto kordony zdrowia i kwarantanna, urządzone na granicach prowincyi rozmaitych, są zniesione.

— Gdy teraz okazują się nowe Wulkany w wielu mieyscach, a niektóre dawne zapadają się, umieszczamy naynowszy ciekawy opis O wybuchu Etny. Długo mniemano, że Etna jest naywyższą górą w Europie.— Jednak Etna ma tylko 10,200 stóp, t. i. przeszło 4,000 stóp mniey jak Mont-Blanc; ale daleko żywiey uderza imaginacyą. W istocie z nad samego morza powstaje, a z rozlicznych stanowisk nadbrzeża oko ją może całą ogarnąć. Góry otaczające Etnę, są dosyć wysokie, a jednak ją zwiększają zamiast coby ją zmnieyszać miały w porównywaniu. Co do mnie nic wspanialszego nie widziałem jad tę ogromną górę kształtu tak foremnego, tak śmiałey budowy, okrytą u podstawy cudownie piękną roślinnością w połowie dwa razy przepasaną raz lasami, powyżey śniegami nad któremi wznosi się głowa nieustannie dymiąca. Wezuwiusz prawdziwy karzeł przy Etnie, aniby nawet wyobrażenia niemógł dać o niey. Z resztą w Wezuwiuszu, cała prawie robota odbywa się w górnym ostrosłupie, podobnym do naczynia, które raz wypróżnione przez wybuch, napełnia się nieustannie dopoki znów się nieprzepełni i znów nie wyleje. Etna inaczey postępuje; górny jey ostrołup rzadko się rozdziera, dym tylko większy i huk ogromny w samym wierzchołku zwiastują każdy wybuch, ale z którey się on strony objawi przewidzieć nie można. W tym nagle, zazwyczay w znaczney odległiwości od ostrełupa, roztwiera się ziemia i pochłania wszystko za sobą. Domostwa, wioski całe znikają, a potoki ognia, popiołu i kamieni wylatują jakby z procy rzucone, walą się gromadnie, rosną stosy, a z tych zwalisk tworzy się nowy przygórek który wyrzuca z siebie szczątki ogniste. Nareszcie wulkan zdaje się uśmierzać i uśmierza się w istocie; ale to właśnie naystraszliwsza chwila dla całey okolicy. Materya gorejąca, pozbawiona potrzebney siły ażeby wytrysła wierzchołkiem, otwiera sobie przeyście w wyższey części podstawy, i gęsta czerwona rzeka leniwię zaczyna płynąć. Nie jest ona niebezpieczną dla człowieka, gdyż stygnąc w miarę posuwania się ledwie pół mili na dzień drugi odbywa; ale biada wsiom, miastom na które w przechodzie natrafi. Nie masz przeszkody któreyby nie przełamała, nie masz siły coby ją wstrzymać mogła. Z resztą ku morzu zwykle pochód swóy odbywa. i tam dopiero wściekłość jey tępieje. Przerażająca ta przechadzka trwa niekiedy kilka mięsięcy; zdarza się że wypływ ma pół mili wszerz a 600 łokci wysokości, wreszcie zsiada się powoli, zastyga i twardnieje jak skała. Ale czas, odmiękczając powoli zwierzchnie pokłady, usposabia je na grunt żyzny, późniey ręka ludzka zaymuje się tym stepem kamiennym, zasadzone

przyjmują się drzewa, zazieleniają się pola, a wśród kwitnących ogrodów powstają domy ziemiańskie. Lawa która kilkaset lat temu zalała port Ulises i odepchnęła morze o 3 mile, dziś jest nayrokoszniejszym ogrodem. Liczą 11ście sławnych wybuchów Etny przed erą chrześc: a 65 poźnieyszych; (ostatni był r. 1819). R. 40 przed Chrystusem, mówi Guthrie w swojey geografii t. 1. str. 116. lawa wpadłszy do morza popaliła okręty na kotwicach stojące, a wszystkie ryby posnęły aż do wysp Liparyjskich. Każdy wybuch zostawiał po sobie ślady spustoszenia, ale wszystkie inne przewyższył z roku 1669. W Nikolosi wiosce bogatey i ludney, po 2ch dniach prawie zupełney ciemności, huklіwych wystrzałach i wstrząśnieniach wielokrotnie powtórzonych, rozwarła się otchłań z którey wyskoczyła góra zwana dziś Monterossi. Otchłań ta zmieniała kształt i mieysce, była chwila w którey zaymowała dwie mile wzdłuż a trzy mile wszerz, i przez kilka dni wyrzucała z siebie popioły i piasek. Wreszcie pod przygórkiem robi się szeroki otwór, z którego ognista lawa wypływać zaczyna w kierunku miasta Katano. Potruchleli mieszkańcy, ochłonąwszy z pierwszego przestrachu, rzucili się z motykami, łopatami na spotkanie lawy, chcieli usypać sztuczne wzgórze dla nadania jey innego kierunku, ale wtedy ta klęska zniszczyłaby sąsiedzkie okolice. Mieszkańcy tamtych mieysc zebrali się takoż i przyszli z orężem w ręku stawić opór Kataneńczykom. Walczono z całą zaciętością do jakiey tylko pobudzić może rozpacz ostatnia, tym czasem rzeka ognista spokoynie posuwała się ku nim. Szczególny widok, bezprzykładney woyny domowey! Po zażartey walce rozbito Katanеńczyków, a lawa po kilku dniach pochodu dostała się aż pod mury otaczające miasto, były one wysokie i grube, a lawa niemiała już pierwotney siły do zwalenia ich; więc fala zachodzi na falę, piętrzy się cała massa, rośnie, a dostawszy się do szczytu muru, ognista kaskada wlewa się do miasta. Dziwaczne przeznaczenie tylekroć pustoszonego miasta Katano, w 16 wieku wylew lawy doszedłszy aż do morza, usłał Katanеńczykom trwałą groblę której niemogli wybudować; w 17tym drugi wylew zasypał ją, zalał port i wysuszył rzekę która płynęła przez miasto. Jednakowoż takie jest wrodzone przywiązanie człowieka do rodzinnéy ziemi: że Katano dotąd jeszcze stoi i po każdém zniszczeniu piękniéj odbudowane; czasami tylko jaki sztuk lubownik przebywszy lawę na stóp kilkadziesiąt, natrafia na szczątki wież kościelnych i marmury pałaców.

— W Bostonie przed kilką miesiącami, umarł jeden z doskonałych rzemieślników; po jego śmierci pokazało się z papierów, że jego żona, która na 14 dni przed nim umarła, była jego rodzoną siostrą! niemożna doyść czy oni wiedzieli iż są rodzeństwem, czy przypadek zrządził to połączenie. Pozostało 4 córek z tego małżeństwa.

— Z nad granic Francyi uciekają do miast w głąb kraju mieszkańcy, a szczególniey kobiety, na odgłos że cholera jest już w Berlinie. W Niemczech jedni przed tą chorobą umykają ze wsi do miast aby byli przy Lekarzach i Aptekach, drudzy wynoszą się z miast na wsie, aby zostawać na wolnem powietrzu.

— W Angielskiem miasteczku Norfolk, niedawno znowu jeden z wyrobników, przyprowadził na targ swoją żonę, na przedaż; a chociąż naznaczał bardzo małą cenę, nikt nie nabył tego towaru. Dziwna rzecz, że jeszcze w ucywilizowanym kraju trwa taki zwyczay mający za sobą prawo.

— Na pochowanie zwłok Berlińczyków zmarłych na cholerę, urządzono za miastem oddzielny nowy smętarz, na którym grzebane są zwłoki tak Katolików jak obu wyznań Ewanielickich.

— W Darmsztadzie jeden z Adwokatów w zeszłym miesiącu wyprawił ucztę dla swego służącego, który bez przerwy służył u niego przez lat 50. Na ten jubileusz zaprosił dobry Pan, 50 służących naystarszych jacy się znaydowali w mieście, częstował ich uprzeymie; dowiedział się o tem jeden z Xiążąt i przeznaczył temu poczciwemu słudze dożywotnią pensyą, aby już spokoynie resztę życia przepędził, lecz on oświadczył, iż do zgonu nieodstąpi swego dobrego Pana.

— Kilku jenerałów francuzkich weszło w służbę w woysku Belgickiem.

— Donoszą z Jamayki, że na początku Lipca r. b. odbyła się krwawa walka między Murzynami a Białymi; tym razem Czarni byli zwycięzcami.

— Jeszcze niewiadomo z pewnością czy Król Hiszpański wyszle swoje woysko na pomoc Don Michałowi, gdyż w niektórych powiatach w Hiszpanii ukazały się ślady zaburzenia, które powiększyłoby się niezawodnie gdyby się woysko oddaliło.

— W Irlandyi wszelka żywność znowu zdrożała.

— Tego lata połów Śledzi nie był tak obfity jak zwykle.

— W Berlinie z powodu cholery pozwolono mieszkańcom wszelkich stanów palić fayki w publicznych ogrodach, na ulicach i t. p.

— W Awenjonie niedawno umarła Akuszerka, która przez ciąg swego życia, odebrała dzieci 44,000, a prawie wszystkie połogi przy jey pomocy odbyły się szczęśliwie.

— W krajach Austryackich ma być nakazana nowa konskrypcya woyskowa.

— Woysko Oyca Świętego ma bydź znacznie powiększone.

Donoszą z Petersburga, że N. Pan mianował jenerała piechoty Barona Rozena 1go dowódzcą korpusu oddzielnego Kaukaskiego, a jenerała majora Stegelmana 1go, który dowodzi drugiemi batalionami 1ey dywizyi gwardyi Cesarskiey pozostałey w Petersburgu, dowódzcą Leyb-gwardyi strzelców, zaś jenerała majora Wołochowskiego naywyższym Kwatermistrzem korpusu Kaukaskiego.

— W mieście Towestlius w Filandyi powstał z domu tamecznego kupca nagły pożar, który tak się rozszerzył że w kilka godzin pochłonął część tegoż miasta.

— Donoszą z Paryża, że rozruchy, które wynikły w tey stolicy i kilku miastach Francyi, były rozpoczęte pod różnemi pozorami, nikt się jednak niepoważył znaleść istotney przyczyny. Szczęściem, już temu nieładowi zapobieżono i przywrócono spokoyność, jedynie osądzenie występnych należy teraz do decyzyi właściwych sądów.

— Zawieszenie broni między Holandyą a Belgią zostało na dwa miesiące przedłużone i postanowiono w Londynie że gdyby to zawieszenie z jedney lub z drugiey strony w czymkolwiek zostało naruszone, uważanem będzie za wypowiedzenie woyny przeciw 5ciu mocarstwom.

— We Francyi utrzymują, że gdyby w Izbie wyższey Parlamentu Angielskiego projekt reformy został odrzucony, w Anglii powstaną rozruchy pociągające bardzo szkodliwe skutki. Anglicy te uwagi mają za twór zapaleńców francuzkich.